

rent et advertere isti prelati et presidentes qui de sua potentia et dignitate nesciunt nisi gloriari: tota die occupando se in torneamentis venationibus potationibus ludis aleæ et sic de alijs mundi vanitatibus. Nunquam vero vel raro se occupantes circa pauperum viduarum clericorum orphanorum religiosorum et huiusmodi iudicia. Cum tamen nulla alia de causa ut permittitur est: deus eis preterea contulerit nisi per tuitionem ecclesie et pauperum. Unde dicit Numeri. xxvi. Principes et iussu dei sunt suspensi pro peccato populi. Unde dixit dominus ad Moysen: Tolle cunctos populi principes et suspende eos contra solem in patibulo. Et hoc ideo secundum glossam quia fuerunt auctores peccati illius populi. vel quia non prohibuerunt. **N**on peccatum alienum est non manifestare peccata hominum ad corrigendum et ad emendandum. Et quicumque scit periculum alteri et eum non auisat et premonuit siue in corpore siue in anima aut in rebus: cum tamen bene posset illum premonere? erit si hoc non fecerit. Sic si scires aliquem peccare et posses huiusmodi manifestare quod impeditur et emendaretur: si non faceres? esses. Item si scires rem furatam circa aliquem iniuste detentam: et non vis domino rei publicare: ut sic suam rem re habere possit: cum tamen hoc comedere et licite posses reus eris coram deo in illo peccato. Etiam si vnus inferret damnatum primo in prato siue in agro. siue in orto: et si proclamares eundem tunc talis sic proclamatus cessaret a danno inferendo: et nolles hoc facere propter charitatem proximi in subsidium domino rei: tunc reus esses coram deo. Item si quis aliquem vellet iniuste capere: et tu bono modo posses illum premonere et non faceres: reus esses. Item cum videres aliquem occulte peccare et posses hoc manifestare illi qui posset

prodesse et emendare ne iste iterum peccaret: et nolles ea facere: et sic dissimularis: tunc esses particeps illius criminis. Sed aliqui dicunt cum aliqua iniuria fieri vident: quid hoc pertinet ad me? Respondeo illis: Ex precepto fratris ne charitatis quilibet tenet preuenire periculum sui proximi corporis et anime: cum hoc commode potest. Exemplum si videres cecum transire erga foueam: et non premoneres eum homicida illius esses coram deo: si in foueam caderet: et si sic moreretur. Item cum in synodo precipitur omnibus in eadem parochia existentibus ut manifestent crimina publica ad corrigendum ea. Quod quidam non curant. Et ideo seipsum miserabiliter damnant. Ergo quicumque causa consanguinitatis vel familiaritatis. Vel causa lucri non perderet peccatum quod pendendum esset: secundum iuram simoniam committeret et grauiter peccaret. Et quicumque sciret hereticum vel peritonissam et non perderet mortaliter peccaret. Quia melius esset tales corruptores fidei perdere prelati ecclesie quam diu valde in pane et aqua ieiunare.

ExPLICIT TRACTATUS DE NO-
UEN PECCATIS ALIENIS.

INCIPIT TRACTATUS DE SEPTEM PECCATIS
MORTALIBUS. Et primo de peccato mor-
tali in communi.

Peccatum cuius **A**
presumptum fuerit generaliter mor-
tem. Jac. i. Hoc intelligit
de quolibet peccato mortali. Pro quo
sciendum quod peccatum mortale committitur
quatuor modis. Primo quando nescit se fa-
cere preceptum dei: vel preceptum prelati
vel ecclesie: vel aliquod vitium de septem
vitijs capitalibus. Et in hoc ignorantia
non excusat hominem usum rationis
habentem. Unde Augustinus de gratia et libero

arbi. Ideo diuina p̄cepta data s̄nt. v̄l
excusatio d̄ ignorantia nō haberetur
Similiter d̄ p̄ceptis ecclesie ⁊ p̄elato
rum intelligit̄. Quia p̄ceptus p̄ela
ti dicitur p̄ceptum dei. In signum hu
ius ch̄rist̄ dicit in euāgelio. Qui vos
audit me audit ⁊c. Ergo p̄elatis obe
diendum ē tanq̄ domino iesu ch̄risto
maxime in his in quibus tenemur eis
obedire. sicut quando sub p̄cepto p̄e
cipiunt ieiunare. vel festa sanctorū ce
lebrare. ⁊ sic d̄ alijs. Ergo quicunq̄ si
ne causa ⁊ necessitate scienter ⁊ ex con
temptu contra huiusmodi p̄ceptus
p̄elati vel ecclesie fecerit: peccat mor
tali. **¶** Queritur autē si aliq̄ igno
rantia possit hominē excusare de pecca
to. Respondetur q̄ est triplex ignorā
tia. Prima inuincibilis ⁊ ista ē duplex
sc̄z innata vt in pueris et in amentib⁹
adultis: qui nunq̄ vs̄um rationis ha
buerūt. Alia ex casu vt in adultis qui
habent rationē: ⁊ postmodū quādoq̄
incidunt in amentiam propter debili
tatem capitis vel propter nimīā absti
nentiā vel d̄ alijs causis. Et talis igno
rantia inuincibilis excusat a peccato
mortali. **¶** In Aristot. ij. Ethic. Ignorā
tia excusat peccatum. Quia quicquid
faciunt tales excusant̄. Quia nullus
potest facere peccatum mortale qui nō
habet vs̄um rationis. Sed sciendū ē
q̄ qui p̄pter aliquid illicitum quod p̄
se ē peccatum mortale incidit ī amē
tiam. puta p̄pter amorem inordinatū
vel p̄pter nimiam inordinatā tristitiā
de temporalibus vel huiusmodi. Vel
etiam alias existens in quocūq̄ pecca
to mortali si ex permissione diuina in
ciderit in amentia mentis: et sic mori
tur in tali statu d̄nabit̄. quia nullus
peccatum mortale dimittitur sine con
tritione: qua ille carens vs̄um rationis

nō habet nec habere potest. Queritur
de illis qui ī extrema necessitate p̄dūe
rationem. Respondetur q̄ si talis est ī
gratia cōstitutus: ⁊ sic perdit rationes
⁊ si sic moritur saluatur. Ergo quādo
q̄ p̄mittit deus hoc euenire illis bonis
hominib⁹ qui sunt pusillanimes ne in
extremis a d̄emonibus decipiant̄. q̄
tunc maxime temptationes occurrunt
hominī. Si autem est in peccato mor
tali cōstitutus: ⁊ sic perdit rationem: et
si sic moritur damnatur. Ergo etiam
quandoq̄ permittit hoc deus euenire
malis hominibus qui deū in vita sua
non querunt: sed eum peccando se
pius contempserūt. Qui etiam ī mor
te non poterunt eum querere ⁊ inueni
re. **¶** Auḡ in quodam sermone. Percu
titur hac animaduersione peccator: vt
moriens obliuiscatur sui: qui dū vixit
oblitus est dei. **¶** Secunda ignorantia
cuz qua d̄natur quis dicitur ignorā
tia neglecta. et ē cum scire possunt que
p̄cepit vel prohibuit deus ⁊ que ad
salutem pertinent: sed occupationib⁹
exterioribus se in tātum implicāt q̄ de
illis non curant. dicunt enī q̄ suffici
at eis q̄ sciunt se bonus debere facere
⁊ malum dimittere. Et in tātum ē dictū
ac si q̄s quereretur. quomodo d̄itator:
Et alius responderet ei. Eme cōtinue
in quo lucrari possis. ⁊ nunq̄ perdere
Non sufficit: sed oportet scire que s̄nt
p̄cepta v̄l p̄hibita a deo. Et que s̄nt
de necessitate salutis. Ergo talis igno
rantia nō excusat. Queritur quomo
do quilibet adultus habens vs̄um ra
tionis tenetur scire decem p̄cepta. **¶** Re
spondeo q̄ scire p̄cepta dei potest ca
pi dupliciter. **¶** Primo scire explicite.
Hoc est scire p̄cepta dei fm ordines
enumerare. quod eorum sit primus et
quod sit secundum. et quod tertium.

7 sic de alijs. Secundo modo scire implicite. Hoc est scire qd hoc est p̄hibitū in p̄ceptis dei non concupiscere rem p̄ximi. Non falsum testimonium proferre. Non assumere nomen dei in uanum. 7 sic de alijs. sed quod sit p̄ceptū octanū. vel quod sit sextum 7c. hoc nō scit. nec tenetur ex necessitate scire. S; tenetur scire implicite qd hoc est vnum de p̄ceptis decalogi. Non falsum testimonium dices. sed vtrum sit quartum vel octanū hoc laicus de necessitate non tenetur scire. 7 sic de alijs. Sci. re tamē p̄cepta dei ad minus implicite est scientia dei. quaz quilibet christianus habere debet. Unde Ambro. super epistolam ad Cor. Qui scientiam dei non habet: reus est ignorantie maxime eorum que pertinent ad salutem. Item sunt aliqui qui lz non sint negligentes ad discendum: tamē student audire et nō discere curiosa: que non sunt multum necessaria. 7 hoc magna deceptio diaboli ē. Unde Bern. de duodecim gradibus humilitatis. Curiositas est studium perscrutandi ea que scire ē nulla utilitas. An Salomon. Altiora te ne quesieris: s; que p̄cepit tibi deus illa cogita semper. Unde ap̄ls ad Roma. xij. Non plus sapere q̄ oportet sapere. sed sapere ad sobrietates. Unde studium nostrum ad discendū debet versari circa nosip̄os et circa nostram salutem. Ambro. Multo melior et laudabilior es si te cognoscis: q̄ si te neglecto cursus siderum. vires herbarum. cōplexiones hominū. naturas animalū cognosceres 7 scientiā omniū celestium 7 terrestriū haberes. Qualiter autem debeam⁹ nosip̄os 7 vitam nostraz cognoscere ostēdit ides Ambro. dicēs: Vitā tuā quotidiana discussione examina. Attende

diligenter q̄tum p̄ficias. q̄tum deficias. Qualis sis in moribus. q̄lis i affectionibus. q̄ sis iis deo. q̄ dissilis. q̄ prope. q̄ lōge. Unde Chryso. super Mattb. Non minima pars p̄bie est cognitio sui. Tertia ignorantia dicitur ignorantia affectata. cum qua non solum dānatur homo: sed etiam grauissime. p̄ ea punitur. Est autem quando quis cōtemnit scire vt eo liberius possit peccare. hanc habuerunt pharisei de christo. et adhuc mlti christiani habent qui fugiunt p̄dicationes. Et est malū signum qd homo nō pōt nec vult audire veritatem. 7 hoc ideo cōtingit qz excecavit eos diabol⁹ 7 etiaz p̄pria malicia eoz. Unde ps. Noluit intelligere vt bene ageret. Et tales decipiunt seip̄os. Unde Iud. de sumo bono Sunt q; p̄pter ignorantia excusationes scire nolūt. vt min⁹ culpabiles videant. qui tñ seip̄os non muniūt sed decipiunt. Insup 7 in talibus est etiā magna p̄tinacia. Unde Iud. ibides. Nescire simpliciter ad ignorantia p̄tinet. noluisse vero scire ad p̄tmacē superbiā. ¶ Secdo modo cōmittit peccatū mortale p̄pter cōsciētiā erroneaz. vt cum qs facit aliqd qd in se non est cōtra p̄ceptū dei. nec vnū de septē peccatis capitalibus. sed p̄sciētiā diffinitive hoc indicat esse peccatū mortale. 7 sic sup s; facit. 7 talis p̄sciētiā ē multum piculosa. Quia tales faciunt sibi peccata 7 illa queāt se piculose. Et hoc fit instigāte diabolo. qd cū nō pōt eos i manifesta peccata inducere sicut in luxuriā in gulā. 7 sic de alijs. tñc inducit eos in p̄plexitatē peccandi. qz qcquid fit i cōsciētiā edificat ad gehennam. Et h sic p̄t; qz Aug⁹ dicit qd omne peccatū ē i legē dei. Modo licet aliq; i se nō sint p̄tra legē dei. vt leuare festucā

de terra. vel calcare super calami. et sic
de alijs. Si tale quod comprehendit a con-
scientia ut contra legem dei existens et
sic voluntas in ipsum fertur manifestus est
quod voluntas ferret per se loquendo et for-
maliter in id quod est contra legem dei. et sic
facit quod putat esse contra legem dei. Et
sicut periculosus est nimis habere amplam
conscientiam. sic inquietum est habere ni-
mis strictam. medium optimum erit et sa-
lubrius. Unde Esaias. **P**onit deus
in medio spiritus suum. Unde Aristo.
ij. ethicorum. Medium in omnibus est lau-
dabile. Ergo si vis quieto corde deo
servire: tunc debes tibi eligere discretum
confessorem et probatum in vita et scien-
tia. et te ei ex toto committere. et tibi nun-
quam diffinitive debes aliquod peccatum
mortale formare: ubi non es certus. sed
simpliciter confiteri debes factum in se
iudicio confessoris relinquendo. Sci-
endum tamen quod aliud est timere et aliud
est conscientiam diffinitivam habere
quia timor conscientie non semper est
peccatum. nec vituperandus: nisi sit ni-
mis excessivus. Unde Gregorius. **B**ona-
rum mentium est ibi culpam agnosce-
re ubi culpa non est. Item in morali-
bus Iusti omne quod agunt metuunt
dum caute considerant ante quem iu-
dicem stabunt. Sciendum quod hoc timere
debemus divinam iusticiam: tamen
etiam sperare debemus in suam bonita-
tem et misericordiam. Unde beatus
Augustinus. **S**imus diligentes dei misericor-
diam metuentes eius iusticiam. nec de
remissione peccatorum desperemus.
Tertio peccatum mortale committi-
tur quando unus plus diligit vel timet
creaturam quam creatorem. sicut si plus
vel eque diligit uxorem propriam vel
filios vel honorem tuum vel alia tem-
poralia sicut deum vel ultra deum. et

sic facis creaturam deum tuum. Quia
quicquid diligit ultra deum hoc est de-
us tuus. Unde Augustinus. **H**oc ab homi-
ne colitur: quod per ceteris diligit. Et
talis qui sic preponit creaturam crea-
tori. peccat mortaliter. Et ratio est: quia
tunc facit contra preceptum charita-
tis in quo precipitur deus diligere su-
per omnia. Et notandum quod quilibet de
numero salvandorum sic debet deum
diligere super omnia. quod potius debe-
ret omnia transitoria et temporalia pre-
tere. Insuper et omnia mala huius mun-
di tolerare. quam deum cum uno solo pec-
cato mortali offendere. **U**nus apostolus
Quis nos separabit a charitate dei:
an tribulatio: an angustia: an fames:
an nuditas: an gladius: an mors: an
vita: **D**um miseri homines sunt isti qui
propter modicam substantiam tempo-
ralem quam iniuste lucrantur separant
se a deo. **V**el etiam propter modicam
delectationem carnis quam possunt ha-
bere in uno actu luxurie deus deserunt
Vel etiam qui propter modicam glo-
riam transitoriam et superbiam quas
hic querunt in superbia et ornatu ve-
stium deum et societatem sanctorum et
angelorum perdunt. et consequenter
stola glorie et anime se privant. Unde
Chrysostomus in sermone quodam. **E**xclu-
di a bonis eternis. et alienum effici ab
his que preparata sunt sanctis: tantum
cruciatum et tantum dolorem infert: ut si
nulla extrinseca poena torqueret: hec so-
la sufficeret. **Q**uarto modo commit-
titur peccatum mortale quando actus
peccati venialis ordinatur in finem pec-
cati mortalis. **V**erbi gratia. unum ver-
bum iocosum in se est peccatum venia-
le. Sed si loquor verbum iocosum cum
muliere vel virgine ea intentione ut pos-
sem eam allicere ad peccandum mecum.

tunc illud verbum erit mihi peccatus mortale non quod verbum iocolum in se sit peccatum mortale sed quia refero in hunc finem qui finis in se est peccatum mortale. Et sic propter talem intentionem erit peccatus mortale quod vni qui simile verbum in ioco esset locutus eēt veniale. Item aliud exemplum: duo tangunt vnam mulierem vel virginem vnus ex loco et in leuitate tunc vix peccat venialiter alius cum intentione alliciendi eam. Et sic ille propter intentionem talem tangens sic mulierem vel virginem peccat mortaliter et sic de alijs. Similiter de visu duo videt mulierem pulchram vnus videt eam tanquam pulchram vel imaginem pulchram Et hoc non est peccatum vel forte vix veniale. Alius videt eam concupiscendo eam: et sic ille peccat mortaliter. Unde christus dicit in euangelio. Qui videt mulierem ad concupiscendum eam etc. Deus quot contingunt talia peccata in mundo isto etiam sine actu luxurie sed solummodo tangendo amplectendo loquendo videndo concupiscendo et sic de alijs modis de quibus plures modicam vel nullam conscientiam habent. Omne munde munde quot damnantur a te: qui nescienter cadunt in infernum. Hieronymus super Mattheum. Quis miserimus est mundus: et miseri qui eum sequuntur semper enim homines mundi opera excluderunt a vita. Et sic habemus illas quatuor regulas de peccato mortali etc.

Damina peccati mortalis.

Peccatum mortale confert plura dona. Primo nocet ipsi facienti Secundo illis qui sunt in purgatorio. Tertio damnatis in inferno. Quarto saluatis in celo. Quinto viatoribus in hoc mundo. Postre-

mo ipsi christo. Primo nocet ipsi facienti et hoc in vita in morte et etiam post mortem. ps. Delictum meum contra me est semper. Primo facit hominem miserum in presenti vita quia spoliatur eum omnibus bonis et meritis que quis fecit et omnibus virtutibus et gratiis. Si tot bona opera quis haberet et etiam virtutes quot paradisi habet nobiles arbores flores herbas et radices. Item quot celus stellas quot guttas mare hec omnia per vnum peccatum mortale pereunt quia nunquam habebit aliquod bonum in celo per his omnibus nisi per penitentiam recuperabit. Ecce. xvij. Si auerit se iustus a iusticia sua et fecerit iniquitatem nunquid viuet: omnes iusticie quas fecit non erunt in memoria. Insuper nihil boni potest operari: quod sit tibi meritorium vite eterne quod diu scienter stat in vno peccato mortali. An Leuit. xxi. Si maculam habuerit non erit acceptum domino. Esa. i. Non accipiam de vobis sacrificium: quia manus vestre sanguine plene sunt. Ergo dicit mortale quia sicut mors corporis priuat hominem vsum omnium membrorum. Sic quodammodo peccatum mortale facit spiritualiter quia peccator nihil potest mereri nec loquendo nec orando nec ieiunando et sic de alijs. Etiam si tot bona opera faceret sicut omnes homines faciunt nihil meretur in celo. Ergo peccator comparatur bestiis terre que pro laboribus suis nihil recipiunt de gaudijs celi: cum tamen laborent fame siti et graui onere. ps. Homo cum in honore esset non intellexit compatatus est iumentis. Si talia bona que fiunt in mortali peccato remunerant hic temporaliter quia nullum bonum irremuneratum est et hec vna causa que peccatores sperant in hac

vita: qz hic remunerant p opibz suis.
7 ideo carebūt futura remuneratione
Uñ Greg? Magn^o affluxus t^o aliū
est eterne dānationis iudiciuz. Ergo
multū timenduz est cuilibet q̄ scienter
stat in peccato mortali cū p̄speratur ī
bac vita. sic q̄ cōtinue est sanus letus
dines. et omnia q̄ desiderat ei p̄sperere
eueniūt. quia s̄m **Greg.** Mali floren-
tes in p̄senti bonis tēporalibus tanq̄
p̄ amena p̄rata ducunt ad interitum
Item p̄iuatur peccator participatio-
ne omniū bonozū que fiunt in ecclesia
ab omnibus fidelibus. De qua parti-
cipatione dicit p̄s. Particeps ego sū
omniū timentū te. 7 custodientū mā-
data tua. Bonus existēs in gratia ha-
bet participationē omniū bonozū sci-
licet missarū orationū ieiunioruz. 7 sic
de alijs que fiunt in ecclesia. Et hoc ex
charitate euenit. quia sumus inuicem
mēbra vnius corporis. 7 omnia bona
fluunt de vno in aliū. sicut patet in
stomacho hominis qui imptitur alijs
membz ea que habet. Sed peccator
est membrum abscisum ergo nō vini-
ficatur nec participationem recipit de
alijs membz. **I**te p̄iuatur bonus tē-
poralibus quia indign^o erit vti bonis
tēporalibus. qui ante peccatuz dign^o
erat celo 7 celestibus bonis post pecca-
tum non est dignus pane quo vescit.
Ergo moderatius vti eo deberet q̄tū-
cunqz posset. **Uñ Eccl.** iij. Panem
tuuz in pondere comedes 7 aquā tuā
in mensura bibas. **I**mo indignior est
omnibus creaturis irrationalibus. qz
tales nunqz deū suū offenderunt. s̄
tu multociens deū offendisti 7 ad ira-
cundiā eum contra te concitasti. **Uñ**
Aristo. vij. ethic. **P**rau^o homo dete-
rior ē bestia. **I**dē p̄mo politic. Sicut
optimū animalū est homo fr̄ges lege

7 iusticia. sic pessimū est homo a lege et
iusticia sepatus. Ergo si indignior ē
omnibz creaturis irrationalibz. tūc cō-
sequēter sequit^r q̄ nō ē dign^o vti crea-
turis. Ergo peccatum fecit hō. 7 tam
miserū q̄ nullius boni nec sp̄ualis nec
t^opalis dignus ē. nec ē dignus terram
calcare. nec lumen celi videre. et sic de
alijs. qz indignior ē omnibz creaturis
corp̄alibus. igit sequit^r. nō ē dignus
vsu creaturarū dei. Ergo miseria pec-
catoris tam magna est 7 piculosa q̄ si
omnes creature desererēt miseriā pecca-
toris. scz oīa ligna. oēs lapides. et oīa
aīalia terre. 7 oēs aues celi. et oēs ho-
mines viuētes. non tū cōdigne dānū
peccatoris ī quod p̄ vnū peccatū mor-
tale incidit deserent. Sed heu q̄dam
peccatores cētum peccata mortalia v̄l
etiam plura cōmiserūt. nec vnā guttā
flent. Ratio huius est. quia nō cogno-
scunt quāta bona pdiderunt. 7 ī quot
mala inciderunt. **S**i hec veraciter co-
gnoscerent. non soluz plorandū esset
eis sed etiam vlulanduz. Quia nihil
tam malum homini q̄ peccatum mor-
tale melius esset homini q̄ decē milia
dēmonia in se haberet. vel cuz gladijs
omnibus qui fabricati sunt transfige-
retur. vel in omni igne cōbureretur q̄
q̄ cum vno peccato mortali deū scien-
ter vel volūtarie offenderet. Quia pec-
catum cum cōsumatuz fuerit. generat
mortem scz ipsi^o anime. que mors ma-
gis timenda est q̄ mors corporis. **Uñ**
Greg? in moralibus. **M**orte corporis
omnis homo pot^o deberet mori q̄ cū
vno pctō mortali deū offendere. **Uñ**
Aristo. iij. ethicoz. **M**eli^o ē mori q̄ fa-
cere q̄ virtutē scz bonū virtutē. **S**e
quitur videre quō pctm̄ nocet hōi in
morte. 7 hoc ē nocumētū q̄ aīa videt
tūc oīa pctā sua. q̄n enim ipsa egredi

delectat de corpore: tunc augmētatur dolor: quod
 ante in corde hominis illius non ascendit: unde
 tunc perdit sensus suos et non cogitat animam
 a modo de corpore nutriendo: sed virtutes
 suas naturales per membra diffusas ad se
 trahet: et tunc videt omnia peccata sua
 super caput suum. Unde psalmus. **Tor-**
rentes iniquitatis conturbauerunt me.
Et tunc cum videt se separari a deo pro-
pter peccata sua potest dicere illud psalmus.
Circūdederunt me laquei mortis: id est
peccata. Tunc anima miser peccatoris vi-
det demones circumstantes: et eam occupantes:
et eam ad infernum trahentes. Unde Job. xx.
Adhuc et veniet super eum horribiles
glores demones. De quo tunc conturbabitur
peccator cum viderit concursum demonum
ad animam. Ebrei. j. Omnes inimici eius
apprehenderunt eam inter angustias.
Itaque in morte anima privat
corpore proprio: quod nunquam in tali forma
reassumet: imo vellet habere sicut quum
per dimidia parte corrosa est a vermibus.
Quia stupebit anima peccatoris quando
corpus reassumendum videbit. Item non
solum corpore sed etiam privatur omni solatio
visibilium quod dilexit: sed cito potius
filii uxore cognatis honoribus et divitiis.
De quibus amarum erit separari ab his quae
inordinate dilexerunt: et propter quam salu-
tem suam sepius neglexerunt. psalmus. Homo
cum interierit non sumet omnia: neque
descendet cum eo gloria. Luc. xxi. Stulte
hac nocte repetent animam tuam a te: et
quae parasti cuius erunt. Sequitur videtur
quod peccatum nocet homini post mortem
et est hoc nocumētum quod homo privatur
omni spe divinae misericordiae et suffragiis
totius ecclesiae. Unde Gregorius in moralibus.
Requiritur ultra misericordiam parcentis
liberat: quos semel in locis penitentibus
iusticia iudicantis damnat. Ergo si omnes homines in mundo

per una anima damnata intercederent
 nequaquam eos dominus exaudiret. Ratio est
 quod in inferno nulla est redemptio. Unde
 beatus Augustinus dicit. Si patrem meum
 scirem in inferno: non plus orarem pro
 eo quam pro diabolo. Quia nullo modo
 orandum est pro damnatis: quia sunt pro-
 iecti in tenebras exteriores: id est extra
 omnem spem divinae misericordiae. Itaque
 pro momentanea delectatione aeternam
 poenam sustinebunt: et aeterna dei visione
 ne carebunt: et societate omnium electorum.
 psalmus. **Convertantur peccatores in infernum.**
Qui ideo factus est dei iusticia ordinante:
ut qui deum noluit sequi ad gloriam
in inferno sustineat aeternam miseriam.
Unde Augustinus in sermone quodam dicit
quare in inferno mors gemitur et non in-
venietur: quum quibus in hoc seculo vita
offertur et non vult accipere in inferno
querent mortem et non poterunt invenire.
Deum inferni timende sunt propter
earum aeternitatem. Unde Augustinus dicit.
Ignis noster est quasi depictus ignis
respectu ignis infernalis. Ignis noster
tamen extrinsecus vivens: laedit prius quam
penetret nervos et ossa: homo moritur et
non sentit ultra lesionem. Sed ignis in-
ferni sentitur in omnibus viribus ipsius
animae: cum carne nervis et ossibus et
medullis et pilis quae omnia candent
plus quam caes ferrum. Exemplum de acer-
bitate ignis inferni. Legitur in libro
Petri cluniacensis: ubi narratur quod fuit
quodam sacerdos in pictavia: qui subiectus mul-
tis vitis inductus a priore quodam pro-
missit se ordinem cisterciensium intraturum:
sed differabat de die in diem. Quis au-
tem subito infirmaretur: et post advo-
catus ad esset: inducebat eum ad red-
tendum promissum: sed illo adhuc diffe-
rente. Ecce subito clamavit: pater ora
pro me: ecce dracones veniunt ad devorandum

randū me. Illo vero cū alijs astantibz
orante liberatus ē. Sed nec sic imple
uit pmissum. 7 ecce iterum incepit cla
mare petēs oratiōes dicēs. Ecce ignis
occupat me ad deuoranduz me. Sed
tunc iterū liberatus ad orationes nō
implebat pmissum. Et ecce subito fa
ctus in extasi 7 raptus ad iudiciuz: au
diuit sententiaz cōtra se ferri dānatio
nis: 7 rediēs ad se ait. Ecce duo demo
nes ferunt sartaginē magnā vt frigar
in ea in eternū. 7 tangēs cucullā prio
ris dicebat. Non insanio. sed sicut ve
rum est qd hoc est cuculla: ita veruz est
qd d dico. Sed cuz hęc diceret cecidit
de sartagine vna gutta sup manū ei?
q̄ deuorauit carnē vsqz ad ossa. Et ait
modo saltem credite. Ecce nūc demo
nes p̄iciunt me in sartaginē. 7 hęc di
cens expirauit. Insuper eterna dei vi
sione carebūt 7 societate oīnz electoz.
Unde Chryso. in smone. Excludi a
bonis eternis: 7 alienū effici ab his q̄
p̄parata sunt sanctis tātum cruciatuz
7 tantū dolorē infert: vt si nulla extrin
secus p̄na torqueret: h̄ sola sufficeret
3 Secūdo peccatum nocet his qui sūt
ī purgatorio p̄ suffragiarū dimini
onem. quia hos qui sūt ī purgatorio
non possunt peccatores iuuare tam ef
ficaciter sicut si essent in gratia. Que
ritur vtrū suffragia facta p̄ ministros
malos p̄sint defuncti: Respōdeo s̄m
Tho. supra. iij. di. xl. v. Suffragia per
malum ministrū fiunt tripliciter. Pri
mo fiūt ex pprio motu ipsius ministri
7 sic nō p̄sunt eis. Quia quicqd ora
uerit vel fecerit p̄ animabz p̄ se loquē
do non p̄dest eis. Dūmodo est in pec
cato mortali nisi ex cōsequente 7 p̄ ac
cidens scz inq̄stum p̄ elemosynaz ma
li hominis pauperes excitati orant p̄
defunctis et hęc oratio p̄dest eis. Se

cundo modo possunt fieri vt per mini
strum publicum dei vel totius ecclesie
sicut quādo sacerdos celebrat missaz
vel exequias mortuozū in ecclesia. 7 qz
iste intelligitur facere sub cuius nomi
ne sine sub cuius vice fit: inde ē qd suf
fragia talis sacerdotis q̄uis sit pecca
tor: p̄sunt defuncti. Tertio modo pos
sunt fieri per malum ministrum vt per
ministrum priuatum scilicet alicuius
p̄uate p̄sonę existentis in charitate. si
ue talis p̄sona sit defuncta siue vna.
7 talia p̄sunt. Sicut seruus existens ī
peccato mortali qd cunqz opus mise
ricordię facit ex p̄cepto domini chari
tatē habentis. magis tamen p̄deset si
etiā ministri in charitate essent. Quia
tūc illa opera essent meritoria ex dua
bus p̄cibus. **¶** Tertio nocet damna
tis. 7 hoc p̄ moduz cōiunctionis. quā
to enī plures in inferno sunt: tātō ma
ior horroz erit in p̄na. Unde est qd in
fernū tātō fortius ardebit quanto plu
res habebit. Queritur vtrū damnati
velint oēs hoīes damnari: q̄uis sciāt
ex hoc p̄nam eozuz augmentari: Re
spondeo qd sic. etiam parentes suos et
oēs cognatos suos 7 vxorem 7 filios
Et h̄ p̄pter p̄fectissimā inuidiā q̄ est ī
eis. Sicut in beatis ē p̄fectissima cha
ritas: ita ī eis est p̄fectissima inuidia q̄
facit appetere malū alioz. Hoc etiā
p̄t̄ in illis inuidiosis vinētibz ī hoc
seculo. in qb̄ tū adhuc nō ē p̄fecta in
uidia. Sed tū dānati minus inuidēt
ppinqs q̄ alienis. Tū earū p̄na ma
ior esset si oēs ppinqui dānarēt et aliq̄
saluarent: q̄ si aliq̄ de suis saluaretur
Et h̄ fuit qd dines epulo petijt fratres
suos a dānatiōe eripi. Cogitabat enī
qd aliq̄ eriperent: 7 illos voluit eē suos
fratres poti? q̄ alios. Tū si possibile
eēt mallet poti? oēs simul dānari. Et ī

hoc recordat **1**do. sup. iij. **Q**uarto nocet saluat: qz peccator pgenerans i peccatū puat sanctos accidentali gaudio qd haberet de ei puerfioe. **U**nde **Lu. xv.** Gaudiū est angelis dei sup. v p. p. a. **E**t nō solū angelis. s etia oib? sanctis erit gaudiū de pūfioe peccatoris. **I**te nocet eis p modū subtractionis. **N**ā ex cōsortio z societate beatorū habet gaudiū accidentale. **Q**uia qñ cūqz vna aīa euolat ad celū: tūc gaudiū accidentale erit oib? beatis i celo. **E**t vnusqz cū alio diuidet sua merita ex charitate. **E**t qd vn? i seipso non habet s in alio inueniet. **U**n **Greg?** in moral. **T**āta vis nos i illa pace sociat vt qd vnusqzqz i se non accepit hoc se accepisse i alio exultet. **A**nskel. **U**nusqzqz intm̄ gaudet de alteri? gaudio: q̄tum de suo pprio. **H**oc bono et hoc gaudio puat electi q̄tū ad illuz peccatorum ptinet q dānatur. s hoc i vno alio habebunt: q loco illi? substituet. qz numer? electorū ineffabiliter adimplet. **U**n **Apoc. iij.** **T**ene qd habes ne alii accipiat coronā tuā. **Q**uinto nocet viatorib?. i illis q adhuc i mūdo viuunt. qz sepe bona in vita p̄senti puniunt t̄paliter ppter peccata malorū hoīuz. **Q**uia sicut qñqz vna cōmunitas melius habet ppter vnū bonum hoīem: sic z qñqz plures puniūt ppter peccata vni?. **Q**uia vt frequēter pmittit deus fieri tēpestates aeris: sterilitates terrarū: z hmōi plagas ppter peccata z demerita malorū. **E**t sic boni qñqz puniūt t̄paliter ppter malos. **I**tem p eo q mali bonos suo malo exēplo qñqz corumpunt et puertunt: qre enim essent tot puerfi homies: nisi q mali se inuicē inficiūt. **S**icut vnus infirmus ab alio inficit corporaliter: sic z spūalit. **E**t sicut iumentū pestilēs z onis mor-

bida inficit alias oues sic sile ē de hoibus malis **U**n p̄s. **Q**ñ puerfis puerte ris. **S**exto nocet ipsi christo: qz p̄ciū sanguinis ei? nō p̄soluūt. **C**ontra qd dicit **Leuit. xix.** **O**pus mercenarij tui non manebit apud te vsqz mane. **I**stud enim peccatū clamat i celum. **Q**uāto magis q christū defraudat p̄cio suo. p̄s. **P**reciū meū cogitauerūt repellere. **N**ō tñ sic intelligendū est q p̄pterea christ? aliquē defectū habeat. **U**n p̄s. **B**onoz meorū non indiges. **S** loquēdo respectu illi? hoīs q peccat et dānat. qz tūc p̄ciū sanguinis christi in eo pdit. z sic non sit christo re compensatio passionis eius qua eum redemit.

De peccato veniali.

De peccato veniale quid sit: **R**e. **R**espondeo s̄m **Aug.** **P**eccatū veniale ē qd hominē vsqz ad reatum perpetue mortis non grauat: sed p̄nam meret z facile indulgetur. **N**ota s̄m magistrum i cōpendio theologicę veritatis. **I**n paruulis post baptismum primo surgūt venialia: post hoc mortalia. **U**nde **Greg?** in morli. **I**n vnoquoqz lapsu a minimis semp̄ incipitur. z subrescentibus defectib? ad grauiora p̄uenit. **I**sd. d̄ sum. bono. **Q**uēadmodū ad virtutū culmen tendētes: nō a sūmis ichōāt s a modicis vt sensim ad altiora p̄tingāt. **I**ta z q dilabunt ad vitia nō statim a magnis crimib? incipiūt. s a modicis asuescunt: vt sicuz maximis corruant. **Q**uerit vtrū possit aliqz viuere sine peccato veniali dū ē i hac vita: **R**nde tur q si loquimur de tota vita homis qui iam p̄uenit ad etatem adultam: de excellenti ac speciali gratia est q talis sine peccato veniali sit. **S**ic videt beatus **Aug?** dicere de beata virgine

unde si oēs sancti interrogarent si peccassent: Dēs vna voce responderent. Si dixerim? qz peccatū nō habemus nosmetipsos seducim? 7 veritas ī nobis non est. Sciendū fm magistrum in cōpendio theologicę veritatis. Si pfecta charitas nō facit qz peccatū veniale non adueniat: tñ facit qz nō durat. Exempluz sicut caminus ignis nō facit vt gutta aque nō apponatur sibi s̄ facit vt cito extinguitur. Perfecta enī charitas statim inflāmat hominē vt doleat de peccato veniali. p̄pterea pfecti quandoqz dolent 7 flent p̄ paruis peccatis plusqz magni peccatores. **Q**uandoqz p̄ maximis peccat. **U**n̄ im̄ pfecti multa venialia p̄gregant. Sed tñ sciendū qz quilibet homo potest viuere sine peccato mortali cum adiutorio dei. Et quicūqz opposituz diceret hoc erroneū et hereticum esset. Et hoc p̄batur tribus rationibz. **P**rima ratio est ista: quia in baptismo infunditur homini gratia p̄ quā p̄seruari pōt vsqz ad mortē ab omni mortali crimine si vult vti illa grā. Et hoc designat salis linitio quā facit sacerdos ipsi puero an̄ baptisimuz. Quia sicut carnes p̄seruant a putrefactione mediāte sale: sic homo baptizatu. mediante grā quā ī baptismo accepit p̄seruari pōt a peccatis mortalibus. **I**tem secunda ratio ē: quia p̄ hoc sequeretur qz deus impulsisset nobis onus importabile: quia mādata dei sunt data nobis ne peccemus. **M**odo si dicis qz deus p̄cepit tibi quod non potes implere falsum dicis: 7 cum hoc incurris maledictionem dei. **U**n̄ Bern̄. **M**aledictus qui dicit deum p̄cepisse impossibile. **I**tem hoc esset loqui contra euāgeliz 7 verba christi q̄ dicit. vt habet **M**at. 11. **I**ugum enī meuz suauē est: 7 onus

meum leue. **T**ertia ratio ē: quia p̄ hoc tolleretur liberū arbitriū. qd̄ tamē necessariū est in nobis. cum quo nos de privilegianit. **U**nde **E**ccl̄. xv. dicitur: **A**pposuit ignē 7 aquam ad qd̄ volueris porrigere manū tuam. **I**des ibidem. **A**nte hōiem vita 7 mors bonū 7 malū quod placuerit ei dabit. **S**ciendū tñ qz h̄ hoc sit veruz: qz vnus homo quicqz naturali influentia 7 inclinatione magis est inclinatus ad vnuz qz alius homo: tñ adhuc stat hoc in suo libero arbitrio 7 voluntate vtrum velit cōsentire huic naturali inclinationi vel resistere. **U**nde **S**en̄. iij. **D**ixit de ad **C**ayn iratū volentē occidere fratrem suum. **S**ubtus te erit appetitus tuus. **E**t tu dominaberis eius. **U**n̄ **A**uḡ de vera religione. **N**ūc vsqz ad deo volūtariuz malum ē. vt nullo modo sit peccatum nisi sit voluntariū. **E**t iam dicitur sequitur qz homo potest viuere sine peccato mortali mediante grā vsqz ad mortē si vult. **H**oc etiā p̄t̄ in pluribz sanctis qui vsqz ad etatē p̄fectam vixerunt: 7 tñ nunqz mortaliter peccauerūt. vt beatus **J**obes baptista et beatus **T**homas de aquino 7 plures alij sancti de quibz legit qz nunqz mortaliter peccauerunt. **S**ec̄do notandum qz peccatū veniale cōmittit̄ q̄ttuor modis. **P**rimo qn̄ cōmittit̄ aliqd̄ paruum qd̄ in se est veniale nec est cōtra p̄cepta dei: nec vnū de septē peccatis mortalibus vt loquēdo vnū verbū ociosum sine causa. **Q**ū talū verbū locut̄ es sine causa 7 necessitate tue vite: qz de oibz his redditur es rōnes in die iudicij. **U**n̄ **M**at. xij. **D**e omni verbo ocioso. **Q**uid aut̄ sit h̄c b̄ū ociosū declarat beatus **B**reḡ ī moral. d. **O**ciosū h̄cū est aut qd̄ rōne iustę nccitat̄ aut itētiōe pię utilitatis caret. **I**tem comedendo

De pecc

vita parum necessarium
est a deo...
ociosū...
de peccato...
ne causa...
bonis...
ante hōiem...
quod placuerit...
Sciendū tñ...
qz h̄ hoc sit...
vnus homo...
naturali...
magis est...
homo: tñ...
adhuc stat...
in suo libero...
arbitrio 7...
voluntate...
vtrum velit...
cōsentire...
huic naturali...
inclinatioi...
vel resistere...
Unde Sen̄. iij...
Dixit de ad...
Cayn iratū...
volentē...
occidere...
fratrem suum...
Subtus te...
erit appetitus...
tuus. Et tu...
dominaberis...
eius. Un̄ Auḡ...
de vera...
religione. Nūc...
vsqz ad deo...
volūtariuz...
malum ē. vt...
nullo modo...
sit peccatum...
nisi sit...
voluntariū...
Et iam dicitur...
sequitur qz...
homo potest...
viuere sine...
peccato...
mortali...
mediante...
grā vsqz...
ad mortē...
si vult. Hoc...
etiā p̄t̄ in...
pluribz...
sanctis...
qui vsqz...
ad etatē...
p̄fectam...
vixerunt: 7...
tñ nunqz...
mortaliter...
peccauerūt...
vt beatus...
Jobes...
baptista...
et beatus...
Thomas...
de aquino...
7 plures...
alij sancti...
de quibz...
legit qz...
nunqz...
mortaliter...
peccauerunt...
Sec̄do...
notandum...
qz peccatū...
veniale...
cōmittit̄...
q̄ttuor...
modis. Primo...
qn̄ cōmittit̄...
aliqd̄...
paruum...
qd̄ in se...
est veniale...
nec est...
cōtra...
p̄cepta...
dei: nec...
vnū de...
septē...
peccatis...
mortalibus...
vt loquēdo...
vnū...
verbū...
ociosum...
sine...
causa. Qū...
talū...
verbū...
locut̄...
es sine...
causa 7...
necessitate...
tue...
vite: qz...
de oibz...
his...
redditur...
es rōnes...
in die...
iudicij. Un̄...
Mat. xij...
De omni...
verbo...
ocioso. Quid...
aut̄...
sit h̄c...
b̄ū...
ociosū...
declarat...
beatus...
Breḡ...
ī moral. d...
Ociosū...
h̄cū...
est aut...
qd̄ rōne...
iustę...
nccitat̄...
aut itētiōe...
pię...
utilitatis...
caret. Item...
comedendo

P...

ultra puram necessitatez quod tñ vix
etiā a bonis 7 pfectis tenet. sic q̄ in illo
excedāt limites pure necessitatē. Item
dormire ultra necessitatē. Itē bibere si
ne causa. Itē ridere iocose. Itē cogita
tiones vanas h̄re. 7 sic de alijs. Secūdo
ppter impfectionē facti sicut p̄mi mo
tus. q̄ alias q̄ pfecti essent. eēt morta
le. Sicut videre mulierē cuz libidine
7 delectatiōe tñ p̄ter rationē. Itēz ira
sci ad ppetrandū vindictā. tñ sine deli
beratione. Itēz gaudere de adūsitate
alioz. 7 dolere de p̄speritate 7 tñ nō de
liberato animo. s̄ q̄ ratio aduenerit
tū crescit talib⁹ 7 expellit. Ergo quā
docūq̄ aliqd qd̄ in se ē peccatū morta
le fit ita subito sine deliberatiōe rōnis
sic q̄ actus ille ē ita impfectus q̄ sic fit
p̄ subitū motū. sicut oēs subiti motus
q̄ sic p̄ueniunt rationē q̄litercūq̄ 7 de
q̄bulcūq̄ fiāt sūt solūmodo venialia.
Tertio ppter penitentiā. 7 sic p̄ acci
dens ex mortali fit veniale. Non q̄ il
lud peccatū in se mutet. sic q̄ hoc qd̄ ē
mortale fiat veniale. Sed illud pecca
tum mortale iā taliter ē veniā cōsecu
tum q̄ obligat ad p̄naz nō eternam
s̄ temporale q̄ debet veniali. Ideo dicit
Ambro. Omne peccatū p̄ peniten
tiā fit veniale. Et hoc sic dicit veniale
ex euentu 7 p̄ accidēs s̄z q̄ p̄na eter
na q̄ debet peccato mortali mutatur ī
p̄nā transitoriā q̄ debet peccato veni
ali. Quarto cōmittit peccatū veniale
ppter erroneam cōsciētiā sicut antea
est dictuz de mortali. Quia qui aliqd
reputaret peccatū veniale qd̄ nullum
esset peccatum. 7 sup̄ hoc faceret veni
ale cōmitteret.

De dānis venialiu peccatoruz.
Peccata venialia cauēda sūt
a deuotū hoīb⁹ q̄ntū possibi
le ē. 7 hoc ppter septē damna

Primū damnū ē q̄ ad p̄nā obli
gant nō autē determinate et p̄cise obli
gant ad p̄nā eternā vel purgatoriaz
vel p̄sentis satisfactiōis. s̄ ad aliquaz
illaz p̄narū. Quā h̄m forum ecclesie
p̄sentē satisfacit homo leuiter. S̄ h̄m
forum purgatorij punitur grauius.
quia grauiorē p̄nā in purgatorio su
stinebit. p̄ vno veniali peccato q̄ beat⁹
Laurētius sustinuit ī craticula. Hoc
multi homines parum curant qui tot
venialia cōmittunt 7 augmētant sup̄
se. Sed h̄m forum inferni grauiissime
q̄ eternaliter. Querit̄ vtrum in infer
no etiaz puniant̄ venialia. R̄spondeo q̄
p̄p̄ius loc⁹ ē hic in mundo vel in pur
gatorio vbi venialia puniūt̄ 7 purgā
tur. Sed infern⁹ p̄p̄ie ē loc⁹ vbi mor
talia puniūt̄. S̄z q̄n in mortalib⁹ pec
catis morit̄ q̄s tūc venialia eternalit̄
puniunt̄ ī inferno cū mortalib⁹. Sed
minor ē p̄na p̄ veniali ī inferno q̄ p̄
mortali. Sedz est q̄ p̄ctm veniale
aīaz maculat. Et ponat̄ tale exemplū.
Q̄ denigret̄ aliqua imago depicta in
tm̄ q̄ videri nō possit. Alia x̄o sic ob
scuret̄ vt videri qd̄ possit. s̄ non ple
ne discerni. Et ideo ppter tales diffe
rentiā dicit Greg⁹ q̄ veniale obscurat
mortale obtendat. Aug⁹ in libro de
vita christiana dicit. Anima in pecca
tis perseuerans nigrior est coruo. hoc
intelligitur de mortali peccato. sed ve
niale solum maculat. Tertium est
q̄ minuit feruorem charitat̄. sicut aq̄
ignem lz nō extinguat feruorem tamē
illum temperet. Et quāto plura venia
lia quis cōmittit. tanto plus minorat̄
feruor charitat̄. Aliq̄ notabilit̄ q̄nq̄
pdūt feruorē 7 tepescūt. Et ratio ē. q̄z
venialia nō curant dimittere. Unde
Aug⁹ sup̄ Jobānē. Minutē sūt gat
tē que tñ simul multa flumīa implent

Mortale peccatus extinguit totā cha-
ritatem. Sed veniale ⁊ charitas se mu-
tuo compatiuntur ⁊ veniale solus op-
ponitur feruori charitatis. ¶ Quar-
tū est qd potentias anime in bonis ope-
ribus lassat sicut quando cuiq̄ ponit
onus super onus minus erit prompt⁹
ad ambulandum sicut equ⁹ onustus.
Unde Aug⁹ super Jobem. Minuta
sūt grana arene; sed si multa arena po-
natur premit atq; opprimit. Potētię
enim rationalis operatio est discernere
sed ppter aggrauationē venialium
non ita clare distribuit bonorū et ma-
lorum differentiam. In signum hui⁹
boni et perfecti homines minima etiam
quandoq; peccata discernūt que im-
perfecti non cognoscunt. ¶ An Greg⁹
in moral. libro. xxxij. Quāto maioris
lumen gratię quis percipit: tāto am-
plius reprehensibilem se esse cognoscit.
¶ Hoc etiam patet ad sensum qz in al-
bo ⁊ mundo pāno etiam parua macu-
la cognoscitur: sed in nigro ⁊ imundo
etiam vix quandoq; notabilis et ma-
gna macula cognoscitur. Sic simile ē
de cōscientia hominis. Concupiscibi-
lis enim potētię opatio est appetere
bonū quod cognoscit rationalis: s; ve-
nialia aggrauant potētiā cōcupisci-
bilem qz non ita ardēter appetit bonū
eternū ac si nullis venialibus esset ag-
grauata. Irascibilis opatio ē detesta-
ri malum. In signum huius pfecti viri
qui habent mūdas cōscientias valde
detestant etiaz parua mala: quod im-
perfecti non faciunt. Unde Hiero⁹ in
epistola. Mens christo dedicata sic ca-
uere debet minora quomodo etiā ma-
iora: sciens pperito octoso reddendā
esse rationē. ¶ Quintū qz retardat a
glia: qz homo q̄ decedit et posset statū
post mortē volare ad cēlū cogit ppter

venialia ad tempus in purgatorio ex-
pectare. Quoniam enim ab aliquo dei fa-
cies videbitur: donec soluat p penas
minimū quadrantē venialium peccato-
rum. ¶ An dicit christ⁹ Mat. b. y. Nō
exibis inde donec reddas nouissimus
q̄drantē. ¶ Oportet enī quelibet esse ita
mūdū ante intū oitū padisi: sicut fuit ī
īnocētia baptismali. Sciendū etiā qd p
puis peccatis oportet hōiem ī purgato-
rio quōq; diu purgari qd in p̄senti fa-
ciliter deleuisset ⁊ breuit. Exēplū legit
de sorore sancti Damiani q̄ appē au-
ditū vni⁹ cantilenę de q̄ nō fuit cōtri-
ta nec cofessa: nec egit p̄nitentiā ī p̄sen-
ti de hoc fuit in purgatorio: xvij. dieb;
sicut post mortē reuelauit cuidaz hōi.
Et ignis purgatorij ē miro modo gra-
uis p̄na. ¶ An Aug⁹ dicit. Ignis pur-
gatorius lz etern⁹ nō sit: miro modo ē
īn grauis. Excellit enī oēs p̄nā quam
vnq; aliquis passus ē ī hac vita. Rū-
q; ī carne ē tanta p̄na inuēta lz mira-
bilis martyres passi sūt tormenta. Et
ppter nimia acerbitatē p̄nē purgato-
rij: videt eis tēpus tam longū ibi esse.
Unde exemplum legitur de duobus
fratribus religiosi qui se mutuo mi-
rabiler dilerunt ⁊ fideliter et mul-
to tempore deo mutuo seruiērūt. Tā-
dem contingit vnum ex illis infirmari
vsq; ad mortem: ⁊ sic cum esset in tali
gravi infirmitate laborās: venit ange-
lus dñi ad euz dicens ei se esse moriturū
ī breui. Et tā diu debere ī purgatorio
esse donec sibi vna missa legeret: ⁊ q̄-
cito sibi illa missa legeret ⁊ finiret: tūc
deberet liberari a purgatorio ⁊ euola-
re ad cēlum: tunc illam visionē ille fra-
ter infirmus insinuauit socio suo: ro-
gans eum vt q̄cito moreretur sibi im-
mediate vnam missam legeret: altrin-
gens eum ppter charitatē ⁊ fidelitatē

De peccatis
quoniam ad inuicem loquuntur
Et ille frater promissus se
reuerentia deo et maxime
Et ille frater promissus se
milliam - lura nulli carnis
apparet illi bonis: Omnia
malicia non est erga
nullis. Et ille dicitur: tunc
etiam de peccatis. Quia ro-
bus videri p̄nitentię p̄
vni⁹ vnam missam legeret
videt frater vni⁹ q̄ p̄-
mō q̄ p̄ p̄ p̄ p̄ p̄ p̄ p̄ p̄
oculis frater inuicē: vna
is illi vni⁹ p̄nitentię. Tunc
p̄ p̄nitentię dicit q̄ cadit
p̄nitentię non tunc videtur
tunc q̄ p̄nitentię: nec ad m
lura tan a p̄nitentię. Et
lura dicitur: ppter acerb
videtur tunc hoc dicitur
amoz: p̄nitentię fuit. Et
hōi frater ⁊ p̄nitentię ad
p̄nitentię ē p̄nitentię p̄nitentię
non p̄nitentię illa q̄ p̄nitentię
lura dicitur p̄nitentię p̄nitentię
dicitur lura non fuit
dicitur p̄nitentię p̄nitentię
lura dicitur q̄ p̄nitentię
venialium opatio non op
uere ad lura non fuit
p̄nitentię dicitur nobis
Dicitur etiam q̄ p̄nitentię
nō lege fuit dicitur p̄
lura dicitur q̄ p̄nitentię
p̄nitentię p̄nitentię
p̄nitentię dicitur vni⁹
a ceteris dicitur
dicitur q̄ p̄nitentię
peccatis dicitur vni⁹
p̄nitentię fuit dicitur

quam ad inuicem lōgo tpe habuerūt
 Et ille frater promisit se hoc facturum
 7 sequēti die de mane infirmus obiit.
 Et ille frater imēdiate se pparauit ad
 missam. 7 lecta missa defunctus frater
 apparuit illi dicens: O frater infidelis
 maledictionem dei erga me bene me-
 ruisse. Et ille: Quare hoc? Et defun-
 ctus respondit. Quia rogavi te cū ad
 huc viuerē q̄ imēdiate post obitū me-
 um vnā missam legeres. sed tu infi-
 delis frater iam me q̄si p. xx. annos in
 magna pena torqueri pmisisti. nec tu
 nec aliquis fratru meoz vnā missam
 in tā longo tpe legit. Tūc viues m̄dit
 In veritate dico tibi q̄ cadauer tuuz
 adhuc non ē tumulatus. Et imēdiate
 postq̄ expirasti: me ad missam dispo-
 sui 7 iam a p̄mo finini. Et defunctus: O
 si ita est. tunc ppter acerbiteriam pene
 videtur mihi hoc breue spaciū q̄si. xx.
 annoz spaciū fuisse. Et tunc regratia-
 bat fratri 7 migravit ad celoz. ¶ Se-
 xtum ē q̄ bona celestis gl̄ie diminuūt
 non q̄dem illa que debent iam 7 que
 habemus sibi p̄ merituz repolita sed q̄
 debent si venialia non fierent. qz me-
 dio tpe possent aliqua bona fieri q̄ il-
 la fiunt: per q̄ bona opa celestis gloria
 augmentaret. Itē post p̄etrationem
 venialium oportet nos opa q̄dem con-
 uertere ad solutionem hm̄di debitoz
 p̄ q̄ etiaz deberet nobis crescere cumu-
 lus eterni p̄mij. ¶ Septimus est q̄ ve-
 nialia sepe sunt occasio peccatoz mor-
 talium. 7 hoc contingit quattuor mo-
 dis. Primo ex cōplacētia. ¶ An̄ Aug^o
 Nullum peccatuz adeo veniale quod
 non fiat mortale dum placet. non idē
 actus numero: sed idem specie. Notā-
 dum q̄ quāto est maior delectatio in
 peccando tanto maior pena debetur il-
 li peccato i futuro. Unde Apoc. xviij.

Quātum i delitijs fuit tātum date de
 tormētis 7 luctu. Ergo p̄p̄ securitate
 confitendū esset q̄n in aliquo peccato
 q̄d hm̄ se estimatur veniale: habuisses
 nimis magnā 7 excessiuā cōplacētiaz
 7 delectationē. Et ergo rep̄hēibile est
 nimā cōplacētiaz habere in risibus
 7 lenitatib⁹ et in verbis iocosis. et sic
 de alijs. nisi talia fierēt causa recreatio-
 nis 7 moderate. Quia hm̄ Aristo. vij
 Etibi. Homo semp̄ indiget q̄dam de-
 lectione q̄si quādā recreatione. p̄p̄
 multos labores q̄ sibi occurrūt. Sed
 excessus in risib⁹ et lenitatib⁹ p̄caueri
 debet. ¶ An̄ Basili⁹ in hexameron. Jo-
 cus siue risus remissam efficit animaz
 7 negligentē erga dei p̄cepta. nec deli-
 cta sua pōt ad memoriā reuocare: sed
 obliuiscēs ea nec se instigat ad p̄nitē-
 tiam. 7 ita paulatim oib⁹ bonis pri-
 uatur. ¶ An̄ etiā Bern⁹ de p̄tēptu mū-
 di. Compatit̄ dei fili⁹ 7 plorat. homo
 patit̄ et ridet. Sec̄do ex dispositiōe: qz
 p̄ frequentē lapsum in venialia dispo-
 nitur homo ad mortale. Et hm̄ s̄telli-
 gitur illud Greg⁹. Vitasti grandia vi-
 de ne obruar̄ arena hoc dicit: qz sepe
 de peccatis minimis venit ad magna
 Sicut d̄ modica scintilla surgit q̄nqz
 magnus ignis. Eccl̄i. xix. Qui minima
 negligit paulatim defluit. ¶ An̄ Greg⁹
 in pastoralī. Qui minima peccata de-
 flere 7 deuitare neglexerit a statu iusti-
 cię non q̄dem repente: sed paulatim 7
 particulatim cadit. Tertio ex progres-
 su: quia quando insurgit veniale si nō
 prohibet̄ posset progredi vsqz ad mor-
 tale. Non q̄ ipsum veniale in substā-
 tia fieret mortale: sed quia ex ipso ve-
 niali occasionabiliter p̄grediēdo fieret
 mortale. Istud ptz in p̄mis motib⁹ q̄
 int̄ venialia cōputāt̄. s̄ q̄ delectatio
 conualefcit int̄tū q̄ plensus accedit.

iam pctm̄ est mortale et veniale sic q̄
duo sunt peccata. Aug⁹ in libro de pe
nitentia. Nullū est pctm̄ a deo parū
qđ nō crescat neglectus. Quarto pp̄
cōscientiā erroneā ⁊ nimis strictaz scz
qn̄ aliqs teneret aliqd pctm̄ qđ ē ve
niale in se q̄ esset mortale ⁊ sic faceret.
De hoc habet supra eodem D.

Questiōes de peccatū venialib⁹.

Queritur vtrū teneamur peni
tere de venialib⁹? Rñdeo fm̄
Tho. in. iij. di. lxxij. Cum dī
aliqs ad aliqd teneri q̄daz necessitas
importat. Necessitas autem ē duplex
vna absoluta et fm̄ hanc homo tenet
facere ea sine quib⁹ nō est salus. et hoc
modo nō tenet ad peccati venialis pe
nitentiā: qz mortis ex hoc nō incurrit
nisi forte ex cōtēptu dimittat. Alia ne
cessitas ē ex suppositiōe alicui⁹ finis.
sicut dī aliquid esse necessariū sine q̄
nō possum⁹ finē intentū consequi. ⁊ h̄
modo necessariū est q̄ hō de venialib⁹
penitentiā agat: si ei remitti debeant ī
hac vita. S; fm̄ h̄ nō pp̄ie dī teneri
aliqs ad aliquid. Et ideo dicendū est
q̄ hō nō tenet ad penitentiā venialū
nisi large sumēdo. scz si ei in p̄nti vita
remitti debeāt. **U**trū veniale possit
dimitti volūtate manētē. Ad illud re
spōdeo fm̄ Tho. vbi supra. Nō pōt
tolli culpa nisi reordinet volūtas q̄ re
ordinari nō pōt qđ diu in ipsa reordi
natione manet. alias essent duo op
posita simul. ⁊ ideo nullo modo veni
ale dimitti p̄t qđ diu volūtas ad illud
manet. **U**trū ad remissionē venia
lis req̄rat contritio: Rñdeo fm̄ Tho.
vbi supra. Peccatū veniale nō remit
titur qđ diu voluntas manet in illo vt
iā dictū ē. Ipsū autē recedere volūtate
ab eo qđ p̄us volebat: ē displicere ei
qđ voluit. Et talis displicētia qn̄ est

gratia informata dicitur dolor contri
tionis. Et ideo veniale sine cōtritione
tali non dimittit. Ergo cōteri debem⁹
de venialibus q̄rū memoriā habem⁹.
⁊ de oblitis in generali de q̄b⁹ non re
cordamur. **U**trum homo teneatur
confiteri venialia peccata: Respōdeo
fm̄ Tho. vbi supra. Confessio ad hoc
necessaria est vt penitens satisfactiōne
accipiat fm̄ modū delicti. peccato autē
veniali non debet pena tarata. qz pe
na illa esset p̄portioata p̄ne peccati
mortalis a quo peccatum veniale ī in
finitum distat. Unde per solam corre
ctionem interiorē peccatū veniale re
mitti potest. **S**ed an semel in anno
teneatur confiteri qui non habet nisi
venialia: Dicunt quidaz q̄ in hoc ca
su pp̄ter p̄ceptū ecclīe tenetur venia
lia confiteri. Alij autem dicunt q̄ suf
ficit q̄ se p̄sēntet sacerdoti. ⁊ se immu
nem a peccato mortali ostēdat: vt ad
cōmunionē admitti possit. **P**receptū
enim ē ad obligandū illos qui habēt
aliqua quz confiteri debent. Unde si
alicui per gratiam collatum esset vt a
peccato veniali immunis esset. sicut bea
te virgini est collatum non teneretur
ad illud p̄ceptum. **U**trum pecca
tum veniale possit remitti sine morta
li: Respōdeo fm̄ Tho. vbi supra. Re
moto priorē remouetur ⁊ posteri⁹. nec
posterior restituitur nisi priorē restitu
to. feruor autem charitatis cui venia
le opponitur est posterior ipsa charita
te. vnde qđ diu ipsa charitas non resti
tuitur. scilicet per dimissionem peccati
mortalis: nec feruor charitatis repa
rari potest. in qua reparatione cōsistit
peccati venialis dimissio. ⁊ sic non di
mittit ei veniale cui mortale nō dimis
sit. Et notādū q̄ differētia ē in dimis
sionē pctū mortalis ⁊ venialis. qz vnus

De pecc

veniale nō dimittit sine
de remitti ab ipso peccato
sic remittitur in peccato
habetur simul debet pe
talia. Rñdeo fm̄ Tho. vbi supra.
fm̄ de venialibus q̄rū memoriā habem⁹.
⁊ de oblitis in generali de q̄b⁹ non re
cordamur. **U**trum homo teneatur
confiteri venialia peccata: Respōdeo
fm̄ Tho. vbi supra. Confessio ad hoc
necessaria est vt penitens satisfactiōne
accipiat fm̄ modū delicti. peccato autē
veniali non debet pena tarata. qz pe
na illa esset p̄portioata p̄ne peccati
mortalis a quo peccatum veniale ī in
finitum distat. Unde per solam corre
ctionem interiorē peccatū veniale re
mitti potest. **S**ed an semel in anno
teneatur confiteri qui non habet nisi
venialia: Dicunt quidaz q̄ in hoc ca
su pp̄ter p̄ceptū ecclīe tenetur venia
lia confiteri. Alij autem dicunt q̄ suf
ficit q̄ se p̄sēntet sacerdoti. ⁊ se immu
nem a peccato mortali ostēdat: vt ad
cōmunionē admitti possit. **P**receptū
enim ē ad obligandū illos qui habēt
aliqua quz confiteri debent. Unde si
alicui per gratiam collatum esset vt a
peccato veniali immunis esset. sicut bea
te virgini est collatum non teneretur
ad illud p̄ceptum. **U**trum pecca
tum veniale possit remitti sine morta
li: Respōdeo fm̄ Tho. vbi supra. Re
moto priorē remouetur ⁊ posteri⁹. nec
posterior restituitur nisi priorē restitu
to. feruor autem charitatis cui venia
le opponitur est posterior ipsa charita
te. vnde qđ diu ipsa charitas non resti
tuitur. scilicet per dimissionem peccati
mortalis: nec feruor charitatis repa
rari potest. in qua reparatione cōsistit
peccati venialis dimissio. ⁊ sic non di
mittit ei veniale cui mortale nō dimis
sit. Et notādū q̄ differētia ē in dimis
sionē pctū mortalis ⁊ venialis. qz vnus

mortale nō dimittit sine alio. Ergo si deo remittit tibi vnū peccatū mortale tūc remittit tibi oīa peccata tua mortalia: etiaꝫ si mille haberes peccata mortalia. Nō enī pōt deo dimidiare grāz snā: vt dimittat pteꝫ 7 pteꝫ dimittat. **At dicit Deut. xxxij. Dei pfecta sūt opa.** Et hoc qđ legitur in euāgelio: qđ totū hominē saluū fecit in sabbato. **¶** Larga dei pietas veniā non dimidiabit. Aut totū aut nihil te lachrymāte dabit. Sed vnum veniale bene dimittit sine alio. 7 ratio ē: qz non habet cōnexionem ad inuicem ex pte auersionis sicut mortalia. qz ī eis nulla ē auersio a deo. s̄ charitas manet 7 grā dei stat cū veniali peccato. s̄ nō cum mortali.

Peccata venialia octo modis dimittuntur.

Uenialia peccata p q̄ dimittuntur 7 q̄t modis: **R**ūdeo octo modis. **P**rimo p p̄fessionez generalē q̄ fit publice cū multis. vt fit cōiter post p̄dicationē. 7 etiaꝫ alias. et ista cōfessio habet efficacīā ad remissionē venialiu ex tribꝫ. s̄ ex cōtritiōe cōfitentis. ex humilitate cōfessiōis. Ergo cū hūilitate genua flectere debes 7 caput hūiliter inclinare qñ dicis talē cōfessionē generalē. **T**ertio ex oratiōe sacerdotis q̄ dicit sup pplm. Misereatur vestri oipotēs deo. Ergo interim qđ sacerdos dic̄ hāc orationē q̄libet recollecto corde 7 deuote petere debet et desiderare hoc a deo īpleri qđ sacerdos dicit 7 petit. Sic siliter intelligendū ē de illis q̄ dicūt p̄fiteor cū sacerdote ante missam. **S**ecdo per deuotā pectoris cūssionē exēplo publicani q̄ p̄cauens pectus suū dixit. **D**eop̄piti esto mihi peccatori. de pe. di. i. Tres sūt actiōes. **T**ertio p aq̄ benedicte aspersiōe. de cō. di. iij. Aquaz sale. Aliqui habēt

aquaz benedictā in domo sua: vt quē admodū sepiꝫ peccāt: ita etiaꝫ ecōuerso in delectationē venialiu aquā bñdictā recipiūt: 7 laudabilis 7 bona est taliu deuotio. **S**ciendū tñ qđ aq̄ benedicta deuote recipiēda ē non irrisorie siue recipiat a sacerdote siue a seipso. **E**t vbiqꝫ 7 in q̄licūqꝫ pte corpis tetigit hōicꝫ siue in manibꝫ siue in facie hōis bonū ē. Attamē in facie hōis cōiter recipit. **E**t s̄ ppter dignitatē. qz ē nobilioꝫ ps corpis. tñ etiā ppter qnqꝫ sensus q̄bꝫ sepiꝫ peccauimus q̄ magis vigēt in capite. **I**te bonum est habere aquā bñdictā circa lectū 7 aspergere se de sero cū ea. **E**t maxie circa infirmos qz sepiꝫ aspergēdi sūt ad defugiēda fantasmata demonū. p̄s. **C**ōtibulasti capita draconis ī aq̄s. **U**n in cōsecratione aq̄ legunt valde nobilia verba. discedāt oēs fan. in lo. in q̄ asperfu. aqua. **E**xēplū huiꝫ legit qđ ī monasterio qđ daz laicꝫ de nouo cōuersus cū eēt ī articulo mortis vidit totā domū repleri deformibus personis rostrat. **Q**ui cū significaret custodi suo. ille ītelligēs qđ imūdi spūs eēt fecit porrigi vas aq̄ 7 ex ea asperfit totū locū. et cū s̄ faceret taliter clamare cepit. **E**ya eya fac qđ facio. qz diaboli fugiūt: lūma celeritate p̄tēdūt exire: alter ī alterz impingētes. **I**lle fortiꝫ cepit aspergere 7 sic liberatꝫ ē eger a demonū infestatiōe. **Q**uerit vtz aq̄ bñdicta sit sacramētū: **R**ūdeo s̄m **L**ho. **N**ō. **S**z ē sacramētale q̄si qđ dā dispositio ad sacramētū. **U**n datur contra demonū nequicias: 7 venialia: 7 omne quod effectum sacramentorū impedire possit. **Q**uid cuz aqua benedicta apponitur aque non benedicte: **R**espondeo s̄m **L**ho. in. iij. di. xj. **T**otum est benedictum. virtus enī q̄ acquisita ē aque ex

benedictione puenit ad aquā additā
 Sile de oleo n̄ p̄secrato r̄c. Quarto
 p̄cōtritionē cordis. Ergo bonū ē ime-
 diate cōteri. q̄n̄ adūtis te aliq̄d venia-
 le cōmisisse. **Uñ** Cassi. super illud ps̄.
 Ad dñm cū tribularer dicit. Dñs ne-
 scit differre quē cōpuncto corde sense-
 rit sibi supplicare. **¶** Quinto p̄ orōnes
 p̄cipue dñicā. de pe. di. iij. Quotidia-
 nis. **Uñ** Aug. De quotidianis leui-
 bus peccatis sine q̄b̄ vita nō ducit
 quotidiana orō fidelīū satisfacit. **¶** Se-
 xto p̄ ep̄alez b̄ndictionē 7 fm̄ quosdā
 etiā p̄ sacerdotale. Ergo manēduz ē ī
 ecclia vsq̄ ad finē missę 7 b̄ndictionē
 quā sacerdos dat ī fine missę deuote
 suscipe debet vnusquisq̄ christiannus.
¶ Septimo p̄ elemosynā 7 largitio-
 nē. **Uñ** Dan. iij. Peccata tua elemo-
 synis redime. **Uñ** canit ī q̄dragesi-
 ma. Abscō de elemosynā in sinū pau-
 perū. Quia sicut aqua extinguit ignē
 ita elemosyna extinguit peccatū. **Uñ**
 Eccl. iij. Sicut in sereno glacies: sol-
 uent peccata tua. Et addūt q̄dā p̄ in-
 iuriarū dimensiones: q̄ est elemosyna
 sp̄ialis. **Uñ** habet Luc. vj. Dimitti-
 te 7 dimittemini. **¶** Octauo p̄ dignā
 eucharistie cōmunionē d̄ cō. di. ij. Cū
 omne crimē. Et q̄dam addūt etiā per
 extremā vnctionē. extra de sacra vncti-
 one. ca. Unico. De his sūt versus. Cō-
 fiteor tundo cōsp̄gor contero orō.
 Signor edo. dono. p̄ hec venialia po-
 no. Et nō solū p̄ ista specialiter nume-
 rata. sed etiā p̄ quodlibet bonū opus
 delent venialia. Et sicut dicit beatus
 Tho. de aquino doctor sanct. **¶** Plu-
 ra vel pauciora venialia per p̄dicta re-
 mittunt. fm̄ p̄ hoc q̄ maior vel minor
 seruoꝝ concitatur: qui de pluribus vl̄
 paucioribus saltem implicite contri-
 tionem cōtineat. **Uñ** nō oportet vt p̄

hoc semp̄ oīa venialia dimittant.
¶ De primo vitio scz supbia.

Supbia de **A**
 testāda ē et fugiēda a qlibet
 hoīe. 7 h̄ p̄pter tria. **¶** Primo qz deo
 multū displicet. 7 ratio hui⁹ ē: qz sup-
 bia primā cōtumeliā deo itulit in pri-
 mo āgelo q̄ ei illata fuit. **Uñ** Tob. iij.
 Supbiā nūq̄ in tuo sensu aut in tuo
 x̄bo dñari p̄mittas. ab ipsa enī initi-
 um sumpsit oīs p̄ditio. Itē qz supbia
 deuz impugnat in omni loco oī tpe 7
 in omni p̄sona. Fornicatio aut nūq̄
 aut raro in sacro loco cōmittit. sed su-
 perbia potius cōmittit in sacro q̄ in
 alio. tūc enī magis supbe idute icēdūt
 mulieres q̄n̄ ad eccliaz vadūt. Pul-
 ta etiā sunt peccata a q̄b̄ ī p̄cipuis
 festiuitatib̄ hoīes abstinēt: h̄ supbia
 tūc maxie exercet. Multę etiā sūt p̄so-
 nę q̄ fornicari dedignarent. q̄ tñ pec-
 catū supbie recipiunt. Supbia enī la-
 titat sub cinere 7 cilicio. iuxta verbū be-
 ati Greg. Cū enim seru⁹ christi oīa vi-
 tia sup̄nit. adhuc habet pugnā p̄ su-
 perbiā. Itē supbus peccat directe cō-
 tra deū. Ergo q̄stuz ad hoc supbia ma-
 gis displicet deo q̄ cōtumeliā quā in-
 fert ei cupiditas vel aliud vitū. Alia
 enī vitia deuz fugiūt cōuertēdo se ad
 aliā creaturā. vt cupiditas ad aurum
 7 argentū. luxuria p̄cipue ad delectati-
 ones q̄ sūt ī tali actu. 7 sic d̄ alijs vitijs
 Sed supbia vult sibi vsurpare q̄ sūt
 dei scz honores gloriā quam sibi soli
 seruat. Unde gloriā meaz ait domin⁹
 alteri nō dato. Et supbus. Ego mihi
 eam 7 si nō dederis vsurpabo. Contra
 qd̄ dicit apls Heb. v. Nemo assumat
 sibi honore. Idem. Soli deo honoz 7
 gloria. ps̄. Non nobis domine nō no-
 bis: sed nomini tuo da gloria. Sicut